

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/historia-z-ipn/224322,Stanislaw-Skarzynski-18991942.html>
26.02.2026, 17:36

Stanisław Skarżyński (1899-1942)

Najbardziej rozślawił wspólne dzieło twórców RWD, a przy okazji lotnictwo Drugiej Rzeczypospolitej.

[Lotnictwo](#)

26.06

Stanisław Jakub Skarżyński urodził się 1 maja 1899 r. w Warcie. Był synem Władysława, aptekarza, i Wacławy z Kozłowskich.

Jako uczeń szkoły handlowej we Włocławku od kwietnia 1916 r. należał do Polskiej Organizacji Wojskowej w Warcie, pomagając legionistom w ucieczkach z obozu internowania w Szczypiornie. W 1918 r. zdał maturę we włocławskim gimnazjum realnym, w listopadzie tego roku przeprowadził wyzwolenie Warty od niemieckiego okupanta, a w grudniu tego roku wstąpił do Wojska Polskiego. Walczył z Ukraińcami i bolszewikami (1919-1920), był dwukrotnie ranny, dopiero w styczniu 1923 r. po ośmiu operacjach odzyskał władzę w sztywnej dotąd nodze. Pracując jako urzędnik w Ministerstwie Spraw Wojskowych, ukończył Szkołę Pilotów w Bydgoszczy i od 1926 r. służył w 1 Pułku Lotniczym, od 1927 r. w randze kapitana. Od lutego 1930 r. zatrudniony w Departamencie Aeronautyki Ministerstwa Spraw Wojskowych powziął zamiar dokonania przelotu okrężnego nad Afryką, zrealizowany dzięki poparciu ministra spraw zagranicznych Augusta Zaleskiego i płk. L. Rayskiego. Skarżyński dokonał go wraz z obserwatorem por. Andrzejem Markiewiczem na samolocie PZL L.2 (SP-AFA) etapami w dniach 1 lutego-5 maja 1931 r., trasą z Warszawy przez Ateny, Kair, Chartum, Elisabethville, Lago, Dakar, Casablankę, Paryż i z powrotem do Warszawy. Przelot ten opisał w książce „25 770 km ponad Afryką” (1931). Jeszcze większym wyczynem Skarżyńskiego, przygotowywanym z poparciem Aeroklubu RP i konstruktorów RWD, ale w tajemnicy przed obawiającymi się niepowodzenia po śmierci F. Żwirki i S. Wigury (1932) władzami lotnictwa wojskowego (oficjalnie Skarżyński miał ustanowić rekord odległości na trasie St. Louis-Lyon), był samotny przelot nad Atlantykiem z Afryki do Brazylii na samolocie RWD-5bis (SP-AJU). Był to górnopłat o spawanym kadłubie stalowym i rozpiętości skrzydeł 10,2 m, z silnikiem o mocy 120 KM. Skarżyński wystartował wieczorem 7 maja 1933 r. z St. Louis we Francuskiej Afryce Zachodniej i po 20,5 godz. wylądował 8 maja w Maceio w Brazylii po przebyciu 3582 km. Ustanowił międzynarodowy rekord odległości przelotu w kategorii samolotów sportowych (do 450 kg), a zarazem pokonał Atlantyk na najlżejszym do tego czasu samolocie. Został za to - jako jedyny dotychczas Polak - nagrodzony medalem Blériota przez FAI (1936). Wyczynu tego dokonał, nie mając spadochronu, łódki ratowniczej, radia ani sekstansu.

Skarżyński przyleciał do Rio de Janeiro 11 maja 1933 r., następnie przez dwa miesiące odwiedzał skupiska polonijne w Kurytybie, Ponta Grossa, Porto Alegre i Buenos Aires, przelatując ponad 4 tys. km. Wrócił wraz z samolotem na statku „Avila Star” do Boulogne, skąd 30 lipca 1933 r. przyleciał do Łodzi, gdzie spotkał się z żoną, a stamtąd 2 sierpnia do Warszawy, gdzie został owacyjnie powitany na lotnisku mokotowskim. Łączna długość całego lotu wyniosła 18,3 tys. km. Opisał go w książce „Na RWD-5 przez Atlantyk” (1933, 1936).

Skarżyński piastował eksponowane stanowiska w organizacjach lotniczych, m.in. od 28 kwietnia 1939 r. był prezesem Aeroklubu RP. Od 1938 r. w randze podpułkownika był zastępcą dowódcy 4 Pułku Lotniczego w Toruniu. W kampanii wrześniowej był szefem sztabu w dowództwie lotnictwa i

obrony przeciwlotniczej Armii Pomorze. Następnie jako attaché lotniczy w Bukareszcie organizował przerzuty polskich lotników do Francji. Na początku 1940 r. przybył do Paryża, gdzie został zastępcą szefa sztabu Polskich Sił Powietrznych we Francji. Po upadku Francji został ewakuowany do Wielkiej Brytanii, gdzie szkolił pilotów w Newton, był komendantem lotniska w Syerton, a następnie stacji lotniczej w Lindhome, skąd uczestniczył w lotach bojowych 305 Dywizjonu Bombowego nad Niemcy. Podczas nalotu tysiąca bombowców na Bremę 26 czerwca 1942 r. jego wellington został trafiony, a Skarżyński po wodowaniu na kanale La Manche został zmyty przez falę ze skrzydła i utonął. Jego ciało, po wyrzuceniu przez morze, pochowano na wyspie Terschelling w Holandii.

Skarżyński malował na szkle, pasjonował się samochodami, lubił operę, muzykę, teatr i książki historyczne. 8 maja 2013 r. Instytut Lotnictwa w Warszawie zorganizował uroczyste seminarium poświęcone 80. rocznicy jego przelotu nad Atlantykiem, połączone z pokazem latającej repliki samolotu RWD-5bis (SP-AJU).

Tekst prof. Bolesława Orłowskiego
pochodzi z dodatku historycznego do tygodnika „Sieci”

[Giganci nauki PL – polscy wynalazcy, odkrywcy i pionierzy nauk ścisłych, odc. 5](#)

[Poprzedni Strona](#)
[Następny Strona](#)

Lotnictwo

Biografie

Narodowe Archiwum Cyfrowe

Stanisław Skarżyński, kapitan, pilot - fotografia portretowa. Fot. NAC